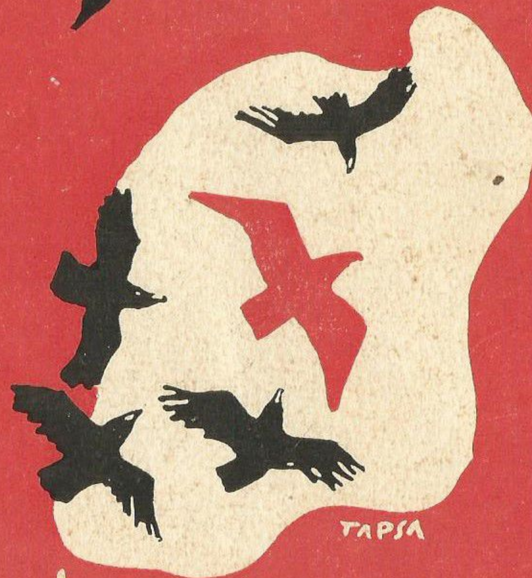
Armas Äikiä

HENKIPATTO



KANSANKULTTUURI OY

Armas Äikiä

on aikaisemmin julkaissut seuraavat runoteokset:

Kalterilyyra, vuosina 1927—28 ja 1930—35 kirjoitettuja vankilarunoja.

Laulu kotkasta, kertova runoelma Toivo Antikaisesta ja hänen sankarillisesta taistelustaan suomalaista fašismia vastaan.

Kaksi soturia, kertova runoelma talvisodan päiviltä.

Tulikantele, fašisminvastaisia runoja vuosilta 1941—47.

Äikiän suomennoksina ovat ilmestyneet:

Aleksandr Pushkinin kaksi runoelmaa **Kaukasian vanki** ja **Vaskiratsastaja.**

Mihail Lermontovin **Runoja ja runoelmia,** joiden joukossa Lermontovin suuret runoelmat **Demoni** ja **Mtsyri.**

Vladimir Majakovskin kaksi runoelmaa **Vladimir Iljitsh Lenin** ja **Hyvin!**

Neuvostorunoutta, kokoelma, jossa ovat edustettuina tämän hetken etevimmät neuvostoliittolaiset runoilijat.

Kansankulttuurin varastosta on näistä teoksista saatavissa Äikiän **Tulikantele,** Lermontovin **Runoja ja runoelmia,** Majakovskin **Lenin** ja **Hyvin!** (samassa kokoelmassa) ja **Neuvostorunoutta.**



Armas Äikiä

ARMAS ÄIKIÄ

HENKIPATTO

KANSANKULTTUURI Oy.
HELSINKI

Helsinki 1948. Nelopaino Oy.

KISÄLLIVUODET

REKILAULU

Hei, hevonen, nyt ota aika loikka,
hei ota täysi vauhti, valakka!
On reessä poika raisu, tyttö hoikka
kuin Suomen järven salakka.

Hei, hevonen, jo viulu kohta soipi!
On rivakasti mäki noustava.
Ja tasaisella olkoon konin koipi
kuin tytön sääri joustava.

Hei, nuoruus pojan suusta, kuule, ruuna,
voi silloin tällöin lentää kiroina,
kun tyttö istuu reessä simasuuna
ja nauraa huulet siroina.

Niin kiitää nuoruus pois kuin pikajuna.
Ei ole vanha koni nuortuva,
ei kiehdo enää mummon posken puna,
on harmaa ämmän suortuva.

Hei, hevonen, tee syvät jäljet tiehen,
so-soo, ei mitään hurjan hyppyjä!
Oi kumara on selkä vanhan miehen
ja kasvot täynnä ryppyjä.

Hei, juokse, ruuna! Nuoripari, nauti!
On tanssiaisiin silloin käytävä,
kun ruumista ei vielä ruhjo tauti,
ei jalkaa leini jäytävä.

Hei, juokse, ruuna! Poika tällä kertaa
on raisu, hän lyö iskuin rivakoin.
Saat levätä, kun pari vailla vertaa
käy tanssiin säärin sivakoin.

KULKURIN LAULU TALONTYTÖLLE

Tyttö, älä ole kitsas,
anna ryyppy, kuule, osaan hyvin anoa!
Tyttö, ole taipuisa kuin aidanvitsas,
anna ryyppy, sammuttaisin sillä janoa!
Saavun pitkän matkan päästä,
olen outo tämän kylän kujilla.
Janoavaa sääli, tyttö, säästä,
muut jo mua pitäneet on kyllin lujilla.
Kiitän, jos yösijan lupaat suoda
vaikka isäs hevostallista.
Taivu, tyttö, iltaiseksi tahdon juoda
lehmänmaitoa, siis kiulu kallista!

KOTITÖLLI

Metsätölli, luonnon lempilapsi rujo,
jonka seinämissä puu on lahoa,
katsoo nurmikkoista ahoa.
On kuin ois sen katse hieman ujo,
surullinen, alakuloinen,
niinkuin tahtois itkeä se kyyneleitä,
koska kaupungissa vuokratalo suurituloinen
mutta kivisydäminen, ihmisiä meitä
kiehtoo enemmän kuin maja vaatimaton,
johon vesi sadesäällä
tihkuu sisään,
sillä myrsky keskeen töllin katon
repinyt on reiän kynsillänsä, tuulispäällä.

Raihnas, laho metsätölli puiden siimeksessä,
älä ole alakuloinen!
Kaupungeiden kasarmeissa kuljen sydämessä
kuvas kiehtova ja suloinen.

LUMITUISKUSSA

Talven tuuli, vihlovaa on viheltävä laulus,
suutelos on raaka, silmäykses valoton,
niitä vihaat, joille puute lähin tuttu on,
niitä ruoskit, joilta puuttuu lämmin karvakaulus.
Kunpa hyväilystäs tuosta voisi päästä pois,
kellahtaa kuin karhu tyyneen suojaan talvipesän,
jossa luomet väsähtäneet kiinni painaa vois
noustaksensa sieltä vasta lähetessä kesän
kuuntelemaan ääntä pikkulintuin laulavain!
Suloista ois jäädä siten kotiin lumen suomaan,
heittää kaikki leipähuolet, murheet herran huomaan
keskitalven aikaan käännähtäen kerran vain!

PÄÄSKYSEN LAULU

Luonto pääsee talvivankilastaan,
vartijat sen pakenevat lymyten.
Niinkuin hellä äiti pikkulastaan
katsoo meitä kevään silmä hymyten.

Laulaa muuttolintu, pääsky sorja:
— Ihmiset, on synkät vankipihanne.
Ihminen on ainoastaan orja,
kahlerauta ihmisen on ihanne.

Ihminen ei uskalla — hän pelkää!
Kone hälle kirouksen jyrähtää.
Mutta kohden aavaa meren selkää
vapaa pääsky oksaltansa pyrähtää.

Ihmistyhmyreiden lakitaulut
rikkoo pääskynen, ne kumoaa.
Syö kun saa. Ja heljät soivat laulut,
ääni raikas ympäristön lumoaa.

MYRSKY

Nousee myrsky,
iskee tyrsky,
pyörre kuohun viskaa.
Aalto vierii,
vesi kierii
pitkin paaden niskaa.

Laulaa laine,
vetten paine
lahden hiekkaa ruoppaa,
ryntää karjuin,
korkein harjuin
kohden pohjakuoppaa.

Vedet aavat
vauhdin saavat.
Eespäin, reitti auki!
Väistyy eestä
pintaveestä
pohjaan pitkä hauki.

Niin käy liukkain
ainehiukkain
tanssi hilpeähkö.
Taivas pauhaa,
tulinauhaa
purkaa ilman sähkö.

TYVENTÖ

Sananparren mukaan tyyntä on vain myrskyn eellä.
Taitavasti toisinpäinkin sanoa sen voi.
Usein tyynen eellä myrsky pauhaa, salamoi.
Hetki vain, ja tuulispäällä äsken ärjyneellä
riitäkään ei voimaa. Tyyntyy. Asettuvat veet.
Silloin vesi kirkas on kuin neste viinileilin,
siellä täällä kaidat luodot, pitkät niemekkeet
särkevät niin pinnan sen kuin kivi särkee peilin.
Sorsa verkkaisesti esiin kaislikosta ui,
korskeasti kotkottaa se kauloin pystyin, ylpein,
niinkuin neito, joka pöyhistyi, kun yksin kylpein
näki oman kuvan, joka veteen heijastui.

KYNTÄJÄN LAULU

Pelto, suuri pelto, sampo kyntömiesten,
onnea sun sarkas tuottavat!
Pilvet sadesuihkuin sua piesten
voimakkaaksi multas juottavat.
Maamies työllään jalostutti pintas,
auringosta tuottoisaksi kuumenet.
Äiti maa, on rehevä sun rintas,
uhkeat on sulla uumenet!
Hyvä on mun olla, kun vain, äiti kulta,
katselen sun viljamertasi.
Sydämesi, emoni, on lämmin ruokamulta,
pilven vesi on sun sydänvertasi.
Tähkäpäiset, kultaiset on hapses,
ihmiselämää ne ylläpitävät.
Ilmaa rakastat, sen kanssa siität lapses,
hedelmäsi, jotka kyntäjälle itävät.

KAUNIS JA ARMOTON MAA

Käy tänne, vaeltaja rauhaton,
mies vieraan maan, oi kaunihimman tienoon
sa missä näitkään! Valkoinen myös yömme täällä on,
ja aamu herää linnunlauluun vienoon.

Ei luonto täällä vierasta. Se miestä tervehtää.
On mansikoita täynnä mäenkummut.
Ja karpaloita kasvaa niityn mättäänpää,
ja hymyilevät kukkain ummut.

Mut matkalainen, vaeltaja, haamunko sa näät?
Ja kenties, vieras, nyyhkytyksen kuulet.
On luonto kaunis, mutta painuneet on ihmispäät,
on sinertävät pikkulasten huulet.

Voi, poistu, vieras, pakene! Maa tuhatjärvien,
maa kaunis, rakas, kallis Suomenniemi
on armoton. Sen kyntäjä on köyhä, nälkäinen.
On liian, liian laiha kalanliemi.

ÄITI JA POJU

— Pois, lapsi! — äiti lausuu: — Voin me myymme.
Laps, älä itke, ethän tuhma lie.
Jos syömme voin, on silloin oma syymme,
kun verokarhu meiltä lehmän vie.

Ja poju tyytyy, syö vain silakoita.
Hän miettii hetken, sitten hymyilee:
— Oi äiti, jos ei riitä meille voita,
niin emme mitään lehmälläkään tee!

— Voi kuinka hupsit, tyhmä, pieni piltti! —
Mut poju äidin luo taas kiiruhtaa
ja tarttuu helmaan: — Sano, äiti kiltti,
ma enkö sentään hiukan voita saa?

Oi äiti, tahdon pikku palan voita!
Vain yhden hiukan! Maukasta se ois! —
— Pois, poju, etsi kukkopilli, soita
nuo tyhmät mietteet mielestäsi pois! —

— En, enkä soita! — pikku poju kiistää.
Hän nyreissänsä hiipii uunin taa.
— Ken on se vieras, joka voimme riistää? —
hän vihdoin lauhduttuaan huudahtaa.

Ja äiti kertoo kaukaisista maista,
oi maista kesän, maista aamunkoin,
ja lordeista ja kultakuninkaista,
ja kuinka meiltä ostavat he voin.

Hän kertoo prinsessoista, jotka lyövät
vain leikkiänsä höyhenvuoteillaan
ja hunajaa ja mesileipää syövät
ja sipsuttavat silkkisukissaan.

Se loistamaan saa silmät rasavillin:
— Kun kasvan, sinne lähden, sieltä nain
ma prinsessan! — Hän etsii kukkopillin
ja soittaa, soittaa huolet unohtain.

KEHTOLAULU

Uinu, poju, hys, hys, hys, uinu äidin kulta,
hys, hys, noinko potkit, tuhma, sääret sätkyen.
Ken lie, äidin kultanen, unen vienyt sulta?
Hys, hys, katsos, rasavilli, kaadat kätkyen.
Nuku, piltti pikkuinen,
äiti kiikuttaa,
edes päitä varpaiden
et saa liikuttaa!

Uniukko, unta tuo, hys, hys, pojulleni,
saata unten maille meidän huliviliä.
hys, hys, nuku, lemmikki, nuku, isä meni
äsken vasta hakemaan taas lopputiliä.
Synkkä huoli kaluaa
äidin povella.
Nälän nyrkki kolkuttaa
kohta ovella.

Synnyit, hys, hys, maailmaan suotta, sillä eipä
ihmisiä tarvittaisi, hys, hys, kadulla.
Karkeaksi, hys, hys, on tullut köyhän leipä,
kunhan kasvat, poika, menet mieron ladulle.
Tytär usein palkataan
herrain piiaksi,
mutta poika maailmaan
syntyy liiaksi.

Lapsi, unen päästä nyt, hys, hys, kiinni ota,
uinu sydän onnellista rauhaa sykkien.
Kunhan kasvat, puhkeaa, hys, hys, herrain sota.
Uinu, äiti kiikuttaa siis ruokaa tykkien!
Puinen tykkis — se on vain
lapsen hommia,
kerran leikit heiluttain
hys, hys, pommia.

Uinu, poju, hys, hys, hys, kuluu monta vuotta,
ennenkuin he vievät sinut äidin sylistä.
Uinu, hys, hys, syntynyt maailmaan et suotta.
Äidin oma kulta, kohtaloas ylistä!
Työtä saathan silloin, kun
herrat pankkien
tarvitsevat pääsi sun
alle tankkien.

KONEEN LAULU

Ihmisnero koneet keksi kerran,
orjiksensa meidät suistaa
on hän aikonut.
Orjan asemesta ihminen sai meistä herran,
nyt hän voihkii, kun ei jaksa muistaa
syntysanaa, jolla meille vallan on hän taikonut.
Helly eivät terässydämemme,
ihminen, jos pyytänet tai uhannet,
et voi voittaa teräsparrun tarmoa!
Ihmismyyrät, teitä sääli emme,
potkaisemme — työttömiksi jäävät tuhannet,
jälkeen jääneille me suomme raudan armoa.

TYÖTTÖMIEN LAULU

Ihmisiksi luonto meidät loi.
Minne ihmisarvo haihtui?
Mikä kirouksen toi,
miksi ihmiselämämme helvetiksi vaihtui?
Miksi työtä emme saaneet vuoteen moneen?

Polkekaamme
maahan herravalta kylmän koneen!
Mars!
Mars!
Nälkä, yhteen meidät liitä!
Ryysyläiset, apu itsellenne tuokaa!
Ruokaa!

Työmies, tao, maamies, niitä!
Uusi yhteiskunta luokaa!
Nouskoon kunniaansa työ!
Työ on viiri. Työ on mahti, joka näyttää suuntaa.
Tahdon — päättyy yö.
Uusi aamu, ihmisaamu ihmiselle puuntaa.

HENGEN JA AINEEN YLISTYS-LAULUJA

LENININ KÄSKY

Idän keskus, Moskovan Kreml. Alas lyöty on sorron
ies.
Lenin-mausoleumin portilla on kivääri jalalla mies.
Syvä äänettömyys. Pyhä hiljaisuus. Hymyn häivää
yhtä ei näy,
ohi Leninin arkun ihmisvuo kun hiljaa hiipien käy.
Alas lyöty on ies.
Sotamies,
sinun ties,
sinä tiedät sen
on Leninin tie,
joka voittoon vie
lipun maailman työläismiljoonien.

Tuli veljiä vierailta mailta, tuli vartiopaikoiltaan.
Tuli urhoja etelän, lännen, idän kaukaisenkin maan,
Lipunkantajajoukkoa nuorta tuli helmasta
sorron yön.
Tuli vanhoja, joiden jo katse oli symbooli ankaran
työn.
Jono hiipivi näin,
avopäin,
rivittäin.
Sama aatos on:
Lenin työläismaan
on vainaa, vaan
leninismi on koskaan kuolematon.

Idän keskus, Moskovan Kreml. Alas lyöty on sorron
ies.
Lenin-mausoleumin portilla on kivääri jalalla mies.
Ja on kuin Vladimir Iljitsh ei lainkaan arkussa ois.
Niin on kuin Leninin ääni taas johtajan käskynä sois:
Alas läntinen ies!
Sotamies,
sinun ties,
sinä tiedät sen,
on taistelun tie,
joka voittoon vie
lipun maailman työläismiljoonien.

OLIVER CROMWELL

Kuka Marston Moorilla tappeli?
Kuka löikään Nasebyn luona?
Pyhä Cromwell, jolle ei kelvannut,
— niin sanotaan — kulta ja kuona.

Puritaanien pyhin, jota ylistettiin
keropäiden ylevimmäksi,
joka yöstä itsevaltiuden
ylös kansanvaltaan läksi.

Olit suuri, niin suuri, oi Oliver!
Sinä hallitusherroille sylkein
päin kasvoja kansaa puolustit
kera kuulujen rautakylkein.

Ja voitit, voitit! Nousit niin
koko Britannian protektoriksi.
Mut rautakylkesi nousseet ei...
Puhu historia ei — miksi.

DIDEROT

Historioitsijat kertovat Denis Diderot'n käyttäneen rouva Pompadourin apua suojellakseen Ensyclopediaa jesuiittojen vainoilta.

St! Kuiskii seurapiiri juorujaan,
ja välkähtelee yössä synkkä viitta.
Käy hiiviskellen hiljaa jesuiitta
ja väijyy ilkein aikein saalistaan.

Diderot on viisas. Aamuyöhön taas
hän suurta kirjaa viimeistellen valvoi,
ja hengen, jota tiedottomuus palvoi
löi maahan, valheen myrkkypuun hän kaas.

— En kirjaa konnan kouriin anna, en! —
hän mietti — se on ihmisaarre suurin.
Siis vaikka poveen rouva Pompadourin
sen kätken, roviolta suojelen!

Teen kirjan kirkastaen maailman,
ja testamenttaan kansalleni tiedon,
kuin seppeleeksi ihmisotsaan kiedon
ikuisen tiedonliekin polttavan.

DANTE

Pois häädettynä kotikaupungista
hän lauloi kunniaksi kotimaan,
näyt hirvittävät loihti kirjaimista,
vei säerivistönsä sotimaan,
ja henget synkkäin keskiajan öiden,
maan madot pukeutuneet purppuraan,
ja suorittajat julmain rikostöiden
hän taivaasta, maan päältä syöksi pois,
niin uuden ajan tulta säkenöiden
kuin kansain omatunto ollut ois
hän tuomioita jakoi leppymättä...

Ja on kuin julma laulu vielä sois,
mies karkoitettu, yksin, ystävättä
käy alas, tulten läpi taivaltaa,
ja siellä, minne ojentaa hän kättä,
on Beatrice, kaunis kotimaa.

MAIJU LASSILA

Te, uljaat musteentuhraajat
ja suuret sanasankarit, mun teokseni repikää!
On niissä — myönnän itse — paljon vikaa.
Niin, mammonalle uhraajat,
nyt taistokenttä teille jää,
te voitte minut kivittää
ja silmilleni tänne asti räiskytellä likaa.

Siis kultarihmoin nitokaa
nyt Kootut Herjaukset, mutta ennenkuin das Lied ist aus!
Oi tiukemmalle jänne valheen jousen!
Mun suuni kiinni sitokaa!
On kiire. Päättyy aikakaus.
Niin monet perii pihantaus,
kun minä Jönni Lumperina haudastani nousen!

LENININ KIRJASTO

Filosofiksi kelvannee rukoileville
joku Kaila.
Ja kun hengen
työkentillä talvi on,
lie romaani lämmintä kahvia, korvike sille
teos Maila
Talvion.
On vankila lohduton paikka.
Jos joudumme taakse sen kalterien,
ei liene se vika,
jos kirjoja luemme vaikka
Mika
Waltarien.
Me luemme, vaikkapa luku ei luista

ja poistu
ei sillä yö pimeä.
Me luemme illan, ja aamulla muista
edes emme
sen kirjasen nimeä.
Lukutoimitus sellaisten kirjojen päättynyt kun on,
niin pimentynyt muisti on.
En tiedä,
minä luinko runon,
vai Riekin muistion!
Hyvän kirjan jos löydät vain harvoin,
sitä mieluummin kylvet
sen sivujen auringonvalossa.
Sai kirja
minun silmissäni arvon,
kun tässä
kävin Leninin-kirjastotalossa.

Äly valveutuneen
nykyajan,
niin tuntuu
ikäänkuin ois et
yli päässyt
edes vielä sen rajan
yli jonka

ovat astuneet henget jo muinoiset.
Tänään valtiomies
piti puhetta
ja lausui:
"Jumalalle kiitos!"
Heti naurahti hyllyltä parisen tuhatta
ikävuottansa ylittänyt
Demokritos.
Hän mietteensä "Katkelmat" tänne on tuonut,
säde viisauden loisteliaan
joka tavulla.
Tämä mies
ei atoomimaailmaa luonut
jumalien ja ihmeiden avulla!
Prometeuksen kahlitun kallionkylkeen
teräsköysin
minä kuulin ylistävän
Epikurosta,
mut sankarin kahlinneet jumalat löysin,
alassuistetut, nöyrät,
tämän mestarin jalkojen juuresta.
Soi ihana sävel, ei pappien loihtu...
Lucretius lauloi
avaruuksien ihmeistä:
äly aineen

on sytyttämä soihtu,
pimeydessä joka johdattaa ihmistä.

Kun ääressä istun
lukupöydän,
rukousta
minä täällä
en tavaile keskiaikaista.
Mitä rovio säästi,
sitä muualta löydän,
sanailmaa
minä hengitän raikasta.
Jos sieluni puolesta huolissaan
pyhät kirkollisvallat on,
minut ripille vie
Voltaire
käsipuolessaan
"Orleansin neitsyt"
ja Agnes,
tuo vaimo kuninkaallinen, vallaton.
Jos henkeni epäilyn liekeissä palaa,
tuo tautini pahin
jos parane muista ei kaskuista,
niin "Jumaluusoppia" salaa

Holbachin
luen taskusta.
Otan hyllyltä pois Diderot'n pelottavan
tätä tutkien miestä
monitietoista.
Säde polttava siinä on järki,
joka henkemme pohjoisnavan
sulattaa luminietosta.
Nämä hyllyt
ovat täydet,
on valinnan varaa,
ei täällä
ole pääni
ikävystyvä.
On tuossa Robespierre, ja tuossa on Marat,
jalo kansan ystävä.
Fourier sekä Owen
ja Feuerbach, Hegel ovat täällä,
ja Darwin,
joka kertoilee lajien synnystä.
Ja tuolla
ylimmäisimmän hyllyn päällä
on Marx,
joka harppaa
ajan kapitalistisen kynnystä.

Nimikirjaimet säihkyvät kuin tulipatsain,
mies tiedosta täyttynyt on läpikotaisin.
Koko kirjasto kirkastuu Engelsin katsein,
salit kumisevat
hänen astuessaan
yli lyötyjen askelin sotaisin.
Ovat Leninin kirjat
punakantiset riveissä,
ja Stalinin teokset ylleen
ovat ottaneet sinellin harmajan,
kohokirjaimet historian
piikivessä,
soturit
koko maailman tiedon
puna-armeijan.

Jos joutuisin temppelin harjalle,
ja kaiken maailman kulta
eteen silmäini tuotaisiin tarjolle,
en vaihtaisi siihen
tätä ikuista viisaudentulta.

SUURI TEATTERI

Päin keskusta kiitävät raitiot,
ja autojen vauhti
on niistä
nopeampi.
Pian täynnä
ovat Suuren Teatterin permannot, aitiot,
ja tyyni
on "Joutsenlampi".
Valot sammuvat, säveleet solisevat,
takaa verhojen
esiin lehahtavat parvet
läpikuultavain näyttämöperhojen
kuin unten ne näkyjä olisivat.
Satapäin

värivaloin
ne loistavat.
Sävähtäin
satajaloin
ne poistuvat.
Sali puhkesi myrskyyn suosion.

Tuli hiljaisuus pitkä,
Se kuin vuosi on.
Läpi näyttämön parrasvaloon
Galina Ulanova pyrähtää:
löi ukkosennuoli
tähän teatteritaloon,
itärintaman tykistö jyrähtää . . .
Hän maalla
tavoin keijun
käy hiipien,
tai ilmassa leijuin
hän lentää
kera sinisten siipien.
Se on ihmisen hahmo,
joka balettiin
kuvanveistäjän sormilla valettiin.
Jäsennotkeus tuo,
joka taidetta luo,

lihasvoima,
joka kimmoten taipuu,
joka silmämme valon voi häikäistä,
on koottu
elämän
satusäikeistä,
se on ihme,
johon kurkottaa henkemme kauneuskaipuu.

Joka liike
on joustava.
Ja myrsky taas nousee,
sen on noustava
yli joukkopään
ihailun
valoaaltoja vyöryttämään.
Minä kuulin,
kun vilkaisin sivulle päin,
miten eukko
kädet ristien siunasi näin:
"Voi luoja taivaan ja luoja maan!
Hyvin luistaa sen lento,
mut kuinka
tämä perhonen pieni ja hento
kiviseinätkin panna voi huojumaan!"

Ei estettä myrskylle kohisevalle,
yhä korkeammalle
vain suosion aallokko nousi...
Joko pettivät hermot
vai liiaksi kuohahti verikö?
Ylös ponnahti jenkki
kuin jäntevä jousi,
oli kiihtynyt itse
the United States of America.
Mies pitkä ja hoikka,
ylenpalttinen palvoja taiteen
unelmissa
satuyötä
ihanammissa
yli hyppäsi punaisen aition kaiteen
ja hukkui "Joutsenlammissa".

REVONTULET

Koivut hiuksin vihrein, tuuhein
kun ei tuoksu humisten,
kun käy kylmä kiinni puuhun,
kera oksain lumisten
niinkuin kera kovain raippain
uhkailevat haavikot,
ja kun sisään öisten vaippain
painuneet on aavikot,
kun on koko luonto kuolla
jäätyin hiljaisuudessa,
silloin välkkyy jossain tuolla
ikiavaruudessa

kultarusko Pohjanpalon,
revontulten loimotus.

Se on alttarilla valon
luonnon uhritoimitus.

MAA

Hyvä maa, olet elämän jalusta,
sinun pintaas kuin katua
minä tallaan ja mietin: maan alusta
miten monta on satua!

Kuten erämaan korvesta jylhästä
tulee viljava vainio,
avaruuksien liekistä ylhästä
tuli maapallo mainio.

Mitä ihminen töillään ja toimillaan
omaan käyttöönsä tuonut on,
sen omilla jättiläisvoimillaan
emo luontomme luonut on.

Maan antimet ihminen tuskalla
teki ruuaksi, juomaksi.
Moni maata siis luulla ei uskalla
kuin jumalan luomaksi.

Moni tahtoisi pois maan vaivasta
ja peljäten maallista
ikävöitsee vain herransa taivasta,
pesää autuaallista.

On heille sun vauhtisi rajua.
Hyvä maa, toki sallit sen,
minä että en kadota tajua,
tasapainoni hallitsen?

Pään painaen maaemon kupeisiin
jos sattunen voipumaan,
niin taivaiden saleihin upeisiin
minä tahdo en toipumaan.

LUONTO

Avaruus
aluton
joka puolelle ulottuu ilman rajaa.
Tilavuus
loputon
ei alta, ei päältä ole vajaa.
Iät uus
se on,
ikivanhus, joka kaipaa ei luojaa, ei myös vapahtajaa.

Laveaa
on tie,
jota kiitävät tähtien loistavat parvet.

Palavaa
mitä lie,
se jäähtyy. Pois haihtuvat poltetut arvet.
Sulattaa,
mukaan vie
tuli sen, jota ruoki ei jäähtyvän aineen runsauden
sarvet.

Galilei
löys maan,
joka pyörii kuten tähti, joka silmäämme hohtaa.
Pysy ei
alallaan
ikiaine. Mikä syntyy, se kuolonsa kohtaa.
Tuho vei
mukanaan,
tuho vieläkin vie sen, joka jumalana aikoo luontoa
johtaa.

AURINKO

Vain hän, joka sietää
sai kylmää, mitä hengittää ikuinen jää,
vain hän voi tietää,
miten aurinko ihmistä lämmittää.

Vain hän, joka yöllä
läpi pimeän harhautuen haparoi,
tien raivaten työllä,
vain hän valos, aurinko, huomata voi.

Vain hän, jota nälkä
on kalvanut, totuuden sen tajuaa:
valo auringon välkä
jos ei — satoansa ei nosta myös maa.

Vain hän, kuka huomaa
hedelmöittävän voimas, joka ain säteilee,
kuka jumalten luomaa
ei valkeutta kaipaa, valos ansaitsee.

TÄHDET

Tanssivat ja ikuisesti säteilevät tähdet
pettävät, jos niitä, äly, seurailemaan lähdet.
Seuraamaan ei niitä
ihmisikä riitä.
Sokeaa ei tähtivalo näkeväksi tee,
heikkonäköiset se perin pohjin sokaisee.

Kuinka moni tuijottanut onkaan tähtitarhaan,
tähden mukaan kulkenut ja kulkenutkin harhaan!
Väärään kulkijata
johtaa linnunrata.
Jumalia etsien ken katsoo tähden taa,
näkemättä valoa hän silmät ummistaa.

Vanha taru kertoo itämaiden tietäjistä.
Mutta löydämmekö järki-ihmisen nyt mistä,
joka mieltä vailla
tietäjien lailla
ei vain vakuuttaisi tähtitaruun uskoaan,
vaan myös tähden pitkää tietä lähtis kulkemaan?

Korkealle, ihmisäly, jos sa tahdot mennä,
ole itse tähtönen ja loistavana lennä!
Aurinkoa saata
jättämättä maata!
Maata palvele, kuin tähti loista, viisas pää!
Ja kun sammut, siten sammu, että jälki jää!

ELÄMÄ

Vaikka sata vuotta eläisin,
siitä vankilassa toisen puolen,
loput karkoituksella, niin surkuttelisin
sitä, että varhain kuolen.

Elämä on julmin, suloisin
osahiukkasista ikuisuuden.
Tänne sotaan haudan rauhastakin tulisin,
jos vain saisin tilaisuuden.

Tiedän, tunnen ihmisvaistolla:
elämä ei ole levoksemme.
Elämästä täytyy sotaa käydä, taistella,
muuten sitä kestä emme.

Rumuus täytyy ulos lakaista
elämämme aarrekammioista,
jottei kukaan ikävöisi haudantakaista,
etsis elämäämme toista.

Jotta taikauskon tykkien,
panssareiden jyly taukoaisi,
elämämme sydän nuorta voimaa sykkien
aina uutta verta saisi.

SUOMALAINEN TRAGI-KOMEDIA

KÄDETTÖMÄN SURU

Kesä kauniisti kukki, kun taistelemaan
idän naapurimaahan hän läksi.
Mies kauan ei välttänyt kohtaloaan,
sen löysi — jäi kädettömäksi.

Mies sentään ei itke, ei vaikeroi,
ei huoli hän murhetta kantaa,
jos kohtakin kädellä tuolla ei voi
kotiväelle kättä hän antaa...

Ei! Hilpeä mies on, hän valita ei,
jos puuttuukin oikeaa kättä,
ja kädeltä, jonka pois kranaatti vei,
jää lapsonen hyväilemättä...

Mies itkee vain tuota, kun sotilaan luo
käy korskea kenraali, jolle
hänen kunniaa täytyisi tehdä, ja tuo
käsi nousekaan ei ohimolle!

JALATTOMAN RIEMU

Ei kauan hän kamppaillut: kuukauden tai
lie kestänyt kuukautta kaksi,
kun kentälle kaatui hän, osansa sai,
jäi sankari jalattomaksi.

Jalat polvien kohdalta poikki löi
tykinkuula, ja kuin ohimennen
se soi: "Älä jalkojas, mies, ikävöi,
ei uuvu ne nyt kuten ennen!"

Ja silmissä miehen ei kyyneltä näy,
hän kadu ei katkerin valoin,
nyt vaikkakin tietään hän ryömien käy
ja kävelee katkotuin jaloin...

Ei, ei! Hänen riemunsa on rajaton
siks, että kun kenraaliansa
hän tervehtii, niin joka hetki hän on
jo valmiina — polvillansa!

PÄÄTTÖMÄN NEROKKUUS

Ei arvellut paljon, ei miettinyt hän,
ei säästänyt mies elämäänsä.
Osan saikin sen vuoksi hän hirvittävän:
mies kaatui ja menetti päänsä.

Pää tarpeen on harteilla viisahien,
mut sille, ken vain vähän tietää,
pää tarpeeton onhan, ja painoa sen
ajan pitkään hän saata ei sietää.

Pää aatteeton aikaan ei paljoa saa.
Mitä merkitsee yksinään nolla?
Ja ei, kuten luullaan, vain kammottavaa,
myös viisasta päättä on olla!

Kun kenraali komensi: "hyökätkää!",
meni kuoloonsa sotilasryhmä.
Vain mies, jota ei enää vaivannut pää,
ei mennyt, — hän ollut ei tyhmä!

SYDÄMETTÖMÄN VOITTO

Sotakenraali kertoili rouvilleen,
miten Karjalan hongikoissa
on kultaa, ja kuohu sen koskien veen
kimaltaa kuten ois hopeoissa...

Oli palkittu sotilas tuntematon:
hänen rintansa lävisti pistin.
Mut kenraali tuo, joka tunnettu on,
sai Saksasta rautaisen ristin.

Joka kerran, kun kenraali maatansa myy,
hän voittaa. Siis sävelin helein
ovat äänessä ystävät. Käyttäytyy
myös itse hän voittajan elein.

Jos päällään hän nyökkäilee tai hymähtää,
niin tekee sen voittajan lailla.
On hänellä kädet, on jalat, on pää,
ja sydäntä vain hän on vailla...

TOTTELEMATTOMAN KIROUS

Veri tulvehtii ylitse kansan ja maan,
kun korvesta, sieltä jostain
mies tottelematon jo kenraaliaan
kiroaa ylös nyrkkinsä nostain.

Mies ärjähtää: — Kenellä kädet nyt on,
käsi käteen siis rivimme sulkein!
Ja jokainen, ken vain ei lie jalaton,
nyt johtakoon edellä kulkein!

Kenen rinnassa sydän on tallella nyt,
kenen sisu ei kurkulle mennyt,
kuka vielä ei älyään menettänyt,
hän näyttäköön kaikille sen nyt!

Sydämettömät kenraalit nitistäkää!
Vala tee, veli, muista se täyttää!
Joka ainoa, jolla on säilynyt pää,
myös uskaltakoon sitä käyttää!

RUUSUJA
JA ORJANTAPPUROITA
(Leningradin motissa v. 1941)

1

Alla Fjodorovna kulta,
tytär vapaan Venäjän,
täynnä innoituksen tulta
sulle lyyran viritän.

Lemmityilleen virttä monta
laulajat on laatineet,
luvallista, luvatonta
rakkautta palvoneet.

Sinisilmät, hiukset tummat,
ikikaiho, taikayö . . .
Näyttää mielikuvat kummat —
se on runoilijan työ.

Mutta minä eron noista
hassun haaveiluista tein:
Rakkautta tunnen toista,
laulan toisin sävelein.

Kauniin ulkomuotos tähden
tee en tätä laulelmaa.
Kauneuttas katson nähden,
että pois se katoaa.

Vaikket ole Suomen nainen,
karjalainen kassapää,
sulle, puolijuutalainen,
tahdon laulaa helskyttää!

Laulan sulle, venäläinen,
jota vihaa Suomessain,
synnyinmaassain, raivopäinen
lauma runonrustaajain.

Laulan, jottei vainomieli
kunniassa aina ois,
jotta kerran suomen kieli
vailla rotuvihaa sois!

Jotten muistuttaisi pientä
ihmisvihaa kuohuvaa
Saksanlahden koskennientä,
koskenniemen kajavaa.

Jotta, kun on synkät ajat,
laulelmani unhoon jäis,
kurakuoppain kurnuttajat
eivät niitä ylistäis!

Jotta ajan vaihtuessa
pieni työni palkan sais,
silloin kansan keskuudessa
säkeitäni luettais.

Jotta lausuis lukijakin:
Suomeksikin soinut on
muusan ääni, eikä rakin
vingahtelu voimaton!

II

Eetterissä vihaiset
sanat toinen toistaan seuraa . . .
Alla kulta, tunne et
Suomenniemen jalopeuraa!

Raivoisasti irvistää
peto tuo, se karjuu, uhkaa:
"Pietarista kohta jää
raunioita vain ja tuhkaa . . ."

Suomen herrat mainion
saaneet ovat silmäin valon.
Nyt he siellä nähneet on
Pietarinkin tuhopalon.

Kuulut puukkojunkkarit,
helapuukon herrat oivat,
Suomen kansan pyövelit
tänne tulla unelmoivat.

Herrat helapuukkoineen
heiluvat kuin hurjapäiset.
Uhkaavat he orjikseen
tehdä teidät, venäläiset!

Nainen, vaikka leimahtaa
tulisesti silmäs sievät,
ei he osaa armahtaa,
kotirauhas pois he vievät.

Kahlanneet nuo herrat ain
ovat hurmeen valtamerta.
Nyt myös minun rinnastain
tahtovat he juoda verta.

Alla-kulta, meille on
yksi keino enää jäänyt:
Herrassuku huoleton
täytyy meidän kesyttää nyt!

Eteen huoneistomme tään
täytyy tehdä katusulku.
Tässä, tässä ehkäistään
herrassutten voitonkulku!

Sinä susilaumaa päin
uljaana ja sotaisena
ryntäät minun edelläin
voiton jumalattarena!

Sinun katsees suloinen
pedon taltuttaa ja hurmaa,
minun runoruoskain sen
veriin viiltelee ja surmaa.

Taistoon, Alla, simasuu!
Julma sota ei nyt pääty,
ennemmin kuin kukistuu
helapuukon herrassääty!

III

Helsinkiläinen lotta, Anna-Liisa Vihelmaa, kirjoitti v. 1941 eräälle suomalaiselle upseerille rintamakirjeen, jossa ilmaisi toivomuksensa, että hänkin saisi "tappaa yhden venäläisen upseerin, vaikkapa leipäveitsellä".

Oi Alla Fjodorovna, julma
on nähdä natsin silmäkulma!
Se vihan tulta salamoi.
Ei natsi rakastaa kai voi.

On natsin vihankauna syvä.
Et tunne sitä, olet hyvä.
Ei rotuvihaa ymmärtää
voi venäläisen naisen pää.

Sun koulussasi opettaja
ei ihmisvihaa päähän aja.
Siis sulle kukkii luonto, maa.
Sa osaat siis vain rakastaa.

Siks impyeestä raivokkaasta
nyt kerron, neiti Vihelmaasta.
Tuo lottatyttö vallaton
laps synnyinseudultani on.

On tavat kauheat tuon neitseen:
hän tarttua voi leipäveitseen,
ja kaulas, Alla suloinen,
voi poikki viiltää kera sen!

En tunne tuota raivotarta,
mut pyydän, nainen, häntä karta!
Sa, tytär neuvostojen maan,
et arvaa hänen tapojaan.

Tuo neitsyt, vannon totta haastain,
on kotoisin mun synnyinmaastain.
Se karu, kallioinen maa
on täynnä orjantappuraa.

Maa moinen sulle, Anna rakkain,
kai peikkojen ja noita-akkain
on ihmeluola iloton...
Mut mulle synnyinmaa se on!

En muistamatta tuota maata
sun luonas täällä olla saata.
Tuon lotan sukuun, kuka ties,
ma kuulun, olen Suomen mies.

On ruusuissakin aina oka!
Jos Suomeen saatais koulu, joka
tuon lottakullan kasvattais,
ei raivonpuuskia hän sais.

Ja vannon, Alla, silloin vasta
ei ihanampaa tyttölasta
maan päällä enää olla vois.
Hän sinun vertaisesi ois!

IV

Sa, Alla, multa kyselet:
— Miks kaihomielin muistelet
sa Suomeas kuin missään toista
ei maata ois niin suurenmoista?

— Oi Annushka, niin, myönnän sen,
ma Suomeani muistelen.
On maailmassa pieni Suomi
kuin hieta-aavikolla tuomi!

Kuin sinun hiukses tuuheat
sen ovat metsät tuoksuvat.
On siellä paljon haavioita.
Ne varjostavat vankiloita!

Se mainio on mäntymaa;
sen Mäntyharju kukoistaa,
ja jylhä on sen mäntyvuori...
On lastenruokaa männynkuori!

Maa tuhatjärvien se on.
Ain sieltä löydät lammikon.
Ei ole meillä paikat kuivat.
Myös äidit kyyneleissä uivat!

On siellä suurta ajatus,
on kunniassa runous.
Se maineen saa ja hyvin tienaa,
ken railakkaimmin kansaa rienaa!

Oi uljuuden ja maineen maa!
Päin taivaankantta kurkottaa
jos patsas sankarin, — sen alla
on leposija murhaajalla!

Ja missään ei niin lauhkeaa
lie porvaria, vingahtaa
se saksalaisen saappaan alta:
On meillä täällä kansanvalta!

Ja rahvaanmies, tuo jääräpää!
En tunne kansaa tyynempää.
Ei sitä murra iskut jotkut.
Se kestää herrasväen potkut!

Mut kesyäkään leijonaa
ei ärsytellä aina saa.
Ei kestä herravalta, — vahvaan
se sortuu iskuun Suomen rahvaan.

V

Martti Haavion alias runoilija Mustapään sotakiihoitusta kuunnellessa.

”Suomen kieli suloinen
niinkuin kannel helkkää,
tuntuu kuin ois kaiku sen
musiikkia pelkkää.

Haastat kieltä jumalain!
Kun tuo kaunis kieli
kajahtelee korvissain,
tanssiin tekee mieli...”

— Alla, älä tarinoi
tuolla lailla! Tietää
ethän saata, mitä voi
suomen kieli sietää...

Jospa kuulis korvas sun,
kuinka valittavat
Lahden aallot, siellä kun
koirat haukahtavat!

Siellä leuat leveät
louskuta ei turhaan:
Tuhoa ne ärjyvät,
yllyttävät murhaan.

Kalpeana Mustapää
ärräpäitä päästää.
Ei hän osaa siveää
ihmiskorvaa säästää.

Jumalaan ja saatanaan
uskoen ei pyydä
muuta hän kuin Suomenmaan
Hitlerille myydä!

Kuulijakin hämmästyy
pituutta tuon lorun,
ei voi tietää, missä syy
moisen pahan porun.

Ei voi väittää, että suu
porisee noin, eikä
kieltää, että noin myös muu
soida saattaa reikä!

Rivo, raaka, saastainen
on myös suomen kieli,
jos on käyttäjällä sen
saksalainen mieli!

VI

Professori Juuse Mikkola ehdotti vuonna 1941, että kolpakko-sana hyljättäisiin, koska se on venäläistä alkuperää. Sen asemesta Mikkola suositteli saksalaista "seideliä" eli sen muunnosta "situlaa".

Ei jätä sieluani rauhaan
nuo uudet ihmeet Suomenmaan,
kun kaikki siellä sullotaan
nyt saksalaiseen valinkauhaan.

Myös meidän karjalaisten liukkaan
ja livettävän kielenpään
käy hullusti, se pistetään
nyt natsin kuonokoppaan tiukkaan.

Oi, suomalaista oluttupaa
niin useasti muistelen,
mut pääsisin jos sinne, en
sais enää vanhaa juomalupaa!

On kurjaa siansaksa, joksi
nyt suomen kieli muutetaan,
kun kunnon kolpakkoakaan
en sanoa saa kolpakoksi.

Kun palaan Suomeen, tuttavaksi
taas pääsen kunnon kolpakon —
niin luulin — mutta sekin on
nyt tullut siellä situlaksi!

Oi Alla, sydäntäni kalvaa...
Et ymmärtää sa saata kai,
se kuinka kovan piston sai.
Ei kieltä saisi siten salvaa!

Ja natsiherraa suomalaista
ma säälin: hän on lahjaton,
ja omaksumaan huono on
hän kieltä uutta, ulkolaista.

Ei kielimieheksi se totu,
ken suomeakin mongertaa.
Siis Hitler lausuu: Mestatkaa
tuo kurja untermenschen-rotu!

Mut minä, jos on pakko, kannan
myös saksan kielen taakan tään.
Sain luojaltani hyvän pään
ja melko liukkaan kielenkannan!

Tään pojan kieli kyllä jaksaa...
Jos tarvis on, niin kielestäin
voin kannan kääntää nurinpäin
ja tarinoida siansaksaa!

En lausu runous, vaan Dichtung,
kun tervehdin, niin kiljun heil.
Siis olkoon piilukirves Beil,
sen käyttäminen on Hinrichtung!

Mut täyttyy kärsimysten mitta,
jos kolpakkokin viedään pois.
Tuo outo situla sen vois
niin korvata kuin ruuan — sitta!

Tuo situla — se pois vie janon,
ei juomanautintoa suo.
Siis lähden Fuehrerinne luo,
vain tätä yhtä hältä anon:

"Ah, tulkoon Suomeen nälänhätä
ja rutto, kieltensekoitus,
mut jätä meille lohdutus,
yks suomalainen sana jätä!

En ole lainkaan juoppolalli,
mut koska maamme myyty on,
niin lohdutusta kolpakon
nyt Suomen miehen saada salli!"

VII

— Sinun kanssasi, Alla, — et taidakaan muistaa —
kun pommien sateessa Nevskillä kävelin,
sinä lausahdit näin: Rakas, laulusi luistaa
kovin kauniisti, laulelet suloisin sävelin!

Oli pommien jyskeestä haljeta pääni.
Sinä, peloton, jatkoit vain: — Soinnuillas heljillä
teho suuri on... Noinkohan kaunis on ääni
myös Suomenne muillakin laulajaveljillä?

En vastannut silloin. Se rauhaton ilta
minun mietteeni irroitti pois tarun juonesta.
Mut nytpä, jos rauhaa saan pommittajilta,
minä vastaan ja vertani lyön runosuonesta.

Minä en ole yksin. On Suomessa monta
sanansorvaajaa suurta ja paperinmustaajaa,
oi liiankin monta on talttumatonta
vakaväinämöissielua, runojen rustaajaa.

Teen kunniaa. Meillä on loistavat Leinot.
Kuka rytmien köyhyyttä Suomessa sureksii?
Me tiedämme tunteitten ilmaisukeinot:
moni Leinolta leipää kai vieläkin pureksii!

Kovin pitkä on laulelijoittemme rivi...
Kuka muistaisi kaikkia kauniita nimiä?
Mitä kirkkaammin loistanut on jalo Kivi,
sitä synkemmän varjon luo Ilmari Pimiä.

Mitä vanhempi laulu, sen suurempi kaiku.
Ken ei vanhoista maksaisi perintöveroa?
Mut laulu niin haihtuu kuin tupakan haiku,
jos edeltäjäin se ei lauluista eroa.

Oi paljon on Suomessa laulelijoita,
hyvin konkkaavat he runojalalla rammalla.
Niin Jylhä lyö rumpuun kuin muinainen noita,
ja Siippainen soittelee Whitmanin kammalla.

He vihaavat Venäjää, venäläisyyttä,
sudenlaulua ulvovat, lietsovat vainoa.
Ja Suomen ja Venäjän ystävyyttä
he on vastustaneet joka mies, joka ainoa!

Kuka lyyrastaan toisia loi säveleitä
hänet suohon on laulaneet vainooja-Waltarit.
Hänen laulunsa eivät voi innoittaa meitä,
hänen lyyransa kielinä raskaat on kalterit.

Siks on minun ääneni yksinäinen.
Sitä turmeltu ei ole kansallisvihassa.
En kulje kuin junkkari sekavapäinen
rajaseuduilla raivoten puukkoni hihassa.

Minä puristan venäläisveljien kättä,
minä saarnaan, teen rakkauslauluja, tunteilen.
Lyön Suomi-syöjiä häikäilemättä
ja venäläisvihaajaa rankaisen, runtelen.

Yli isojen vihojen katson ja näen,
miten tulossa suuremmat, kauniimmat ajat on,
kun yhdistää Suomen ja Venäjän väen
vihan pellosta kynnetty rakkaus rajaton.

MATKAKUVIA

ORJOL

On ympärillä mäenkuhmuroita,
keväinen väriloisto peittää pellot viljavat.
Maajättiläinen nostaa hartioita,
ja taivas pilvin laastaroi sen mustelmat.
Nää seudut sodan kauhut ovat eläneet,
on kivissäkin jäljet vasaman.
Rakennustelineet
nyt paikalla on aseman.
Orjol!
Siis nämä julmat rauniotko
sinulle maksoi rauhan kevät tää?
Orjol!
Kuin aron keskeen laskeutunut kotka
se vastaamatta siivet levittää.

KURSK

Se korkealla
on kukkulalla,
sen laitamilla pelto leviää.
Kursk!
Talojen harjuin valkoiset
kinokset pilvilunten halkaiset,
ja sulaa hehkustasi kylmä jää.
Ylitse seudun helle lankeaa,
ei tuuli huo'u männikössä vihreässä.
Käy hiljaa ohi, matkamies, nyt tässä
sun edessäsi Kurskin maa
ja kaupunki sen, puolustettuansa maailmaa,
on taisteluiden jälkeen lepäämässä.

BELGOROD

On illansuu
ja rakennusten raunioille
kuin niitä lämmittääkseen laskeutuu
punainen iltarusko.
Sen säteet hyppelevät kallioille,
ja välähtävät silmiin kirjaimet:
"Gorjatshije zakuski!"
On jääneet sodan kauhut, tuskat taa,
ja kivirykelmien välistä
kuin aamu elämä taas ruskottaa,
kumisee seutu ihmishälystä.

UKRAINA

Minä katselen ravintolavaunusta
Ukrainan peltoa kaunista.
On yö. Maan silmä raukeaa,
ja hämärä eteeni aukeaa.
En tiedä aseman nimeä,
nimet nielee yöllinen pimeä.
Ei rajoja tällä nummella,
ei ääriä aavikon rannoilla.
Kuin jauhovakkasen tummalla
maan taivas peittää kannella.
Jokin tähti kalpea, viluinen
tätä katsoo lämmintä maata,
ja silmää iskee iloinen
talonpojan valkea háta *).

Minä katselen öiseen hämärään,
lakeuksien keskellä aaveita nään.
Ovat verestä vainiot kastuneet,

* hata = ukrainalainen maalaistalo.

yli niiden on röyhkeät astuneet
takaa rauhallisten rajain
jalat julmien valloittajain.
Yli peltojen, kukkaspenkkien
rivit marssivat ylpeät jenkkien.
Ja brittien saappaankoroilla
on astuttu näillä orailla.
Ovat kukissa omenapuiden
mehut saksalaisten luiden.
Näen vaipuen synkkiin muistoihin,
miten rynnäten näihin puistoihin
he tuohon hämärään hukkuivat.
Näen haamuja kaikkialla.
He kypärät silmillä nukkuvat
nyt kurgaaneiden alla.

Kuin Ukrainan tyttöjen virkkaamat
ovat viljavainiot alavat,
ja taivaan tähtiä kirkkaammat
ovat Harkovin silmät palavat.
On aulis ja antelias emo maa
hedelmöittynyt keväällä,
maailman nälkää se sammuttaa
elokuussa leivillä leveillä.

DONIN AROILLA

Hei, ruoskaa veturikonille!
Me olemme tulleet Donille.
Aro ääretön leviää lainein.
Mikä valtava ohukainen!
Ovat laitumet laajoja karjoineen,
valot välkkyvät, tummuvat varjoineen.
Kävi Attila täällä riehuen.
Hän jumalan ruoskana viuhuen
nämä pieksänyt on arot väljät.

Mut missä on ratsun jäljet?

Nämä maat ovat kai jumalattomat
iät vihreät, antautumattomat.

On ratsu se sortunut suohon,
ja sen jäljet on peitossa ruohon.

DONILTA KUBANILLE

Rostóv-na-Donú!
Meri Asovan eteemme avautuu.
Se on tyyni ja rauhallinen.
Säteet painuvan päivän leikkivät kalvossa sinen.
Kalain kodissa katto on kuultavan siloinen . . .

Ja ihmisten mieli on iloinen.
Kun jätämme asemalaiturin
ja lähdemme Armaviriin,
Volódja sieppaa haitarin,
polkóvnik hyppää piiriin.
Hei, veikko, soita hivenen!
Rämähtää viisirivinen.
On hätä haitarin palkeilla.
Polkóvnik katsoo ylitse olan.
Hänen kanssaan kohta on jalkeilla

koko väki ravintolan.
— No, jos on asia niikseen,
Volódja, vielä soita!
Polkóvnik nauraa viikseen:
Kubánin kasakoita
ei kukaan tanssissa voita!
On etelän luonto rehevää.
Sulaa siitä jo minunkin rintani jää,
minä kopeloin äkkiä vyötä
kuin aikoen mennä myötä.
En huomaa, kun hylkään pöytäsen
ja kasakan kylkeen töytäsen,
ja sitten muistan vasta,
olen kylmästä pohjolasta...

Volódja, venytä palkeita,
vaan hihnaa älä taita!
Kubánin tähdet on valkeita,
kuin koirien silmät
ne vahtivat vihreitä maita.
Nopeaa on tähtien liito ja
junan vauhti myös, —
polkóvnik, tahtia pole!
Kubanilla luokkariitoja
ei ihmisten välillä ole.

GRUUSIA

Tänään silmäni ryömii upeita
mäenrinteitä, vuoristokupeita.
Kivet nousevat jyrkänteinä,
on edessä kallionseinä,
jota peittää tiheä heinä.
Tämä ei ole Häme, ei Uusimaa.
Juna halkaisee nyt Gruusiaa,
mataa kallionkielekkeillä,
poran jälkiä etsii se tunneliteillä.
Eteen silmäni luon tahi katson taaksein,
näen jyrkänteen, mäentöyryn.
Kuin hirviö vihreydestä laakson
kivirykelmät nostavat selkänsä köyryn.
Ovat laaksot vehmaiset,

ja vuorien rinteet on pehmoiset.
Näen valkopukuja puiden,
ovat kukkia kirsikkamarjain ne,
ja sinertäen yli huippujen muiden
näkyy Kaukasus-vuoriston harjanne.
Saha hirveä on se hampaineen,
joka jyrsii jälkiä kosmokseen.
Valo auringon
sen hampaissa voimaton on.
Kazbék ja Elbrus jääpatsaineen
ylös tähyävät kylmillä ilmeillä
ikivanhoine äijänkatseineen,
kuin kiikarit maapallon silmillä.
Näköpiirin takana sumussa
ovat vanhusten hiukset lumessa.
Kuin ohimo harmaa on huipun rinne,
ja liplatus lämpimäin purosten
ei kuulu ukkojen korviin sinne,
ohi silmien jäisten ja suruisten
teräskotka lentää suristen.
Ikijää
kuin kyyneleisenä välkähtää.

Yli sen on kohonnut ihmispää.

SYPRESSIN SIIMEKSESSÄ

Meri Musta edessäni sinertää,
ajaa lainetta takaa laine.
Iloisesti aurinko kimmeltää,
säteet hyppivät kuohuilla, tai ne
alas painuvat aallonpohjaan, jossa
ne taittuvat, hukkuvat. Aine
siten on ikiliikunnossa.
Vedet väkevä tuulen paine
ajanut on marssiriviin,
ja ne paiskaa se rannan kiviin
vihureinensa voimakkaine.

Maailma ihana ja suuri on,
ja täytetty on se ihmein.
Vesi huuhtoo rannan kivikon,
minun jalkani kastaa vihmein.

Ja vierelläni on sypressipuu,
joka vasten taivasta kurkottuu.

Siten katselin ulapalle
näköpiiriä usvaista päin,
ja toiselle rantamalle
minä runoilijansilmin näin.
Sotalaivat kalisivat asein.
Kuten kultadollari lasein
veteen kimmelsi kaukoputki.
Näin liehuvan tähtilipun,
tätä rantaa silmä tutki
takaa rautaesiripun.
— Mikä ihana taivaankaari!
Miten rehevä kasvillisuus!
Kuten etelämeren saari,
new island tai mantere uus!
Mikä jumalan luomakunta!
On vuorilla Kanadan lunta,
ikivihreä on joensuisto,
eteläinen palmupuisto
ja Suomen männikkömäet
ovat vieretysten aivan...

— Mitä muuta, ystävä, näet? —
kysyi ääni kannelta laivan.

— Näen viinitarhat ja mandariinit,
näen Islannin saaren ja Filippiinit,
näen viikunapuun, puron villin juoksun,
ja vaikka en näe, niin ihmeellisen
minä tunnen mahlan ja öljyn tuoksun.

All right! He nauroivat hytkyen,
kun kiikari kimmelsi lasein,
ja laivat kalisivat asein.

Kivikolta pois pää turbaanissa
erään laivan kannelle hyppäsi kissa,
ja päätänsä jenkin lahkeeseen
se kyhnytti, kehräsi hiljalleen.

— Mitä nyt, kis-kis-kisi Ottomaani,
sinä tunnetko toisen rannikon?
— Of course, sen tunnen, se ihana on,
vaan ei ole maani se minun maani.
Kur-nau... sen kyllä valloittaisin,
jos dollarilainan ja aseita saisin.
Oi ystävät, julmat siellä
ovat esteet vieraan tiellä.
Päin pilviä pistin kurkottuu...

— Ei pistin se ole, vaan sypressipuu! —
minä vastasin närkästymättä
ja rannalta heilutin kättä:
— Kis-kis . . . älä pelkää suotta,
älä päätäsi alas paina.
Olen Suomen mies, ja aina
minun sanaani voi siis luottaa.
Olen velkani maksanut. Laina,
minä tiedän, korkoa tuottaa!
My dear! Sanon ystävänä:
Tämä ranta ei ole myytävänä.

Meren selkää katsoen avaraa
minä päätin äänellä kohteliaalla:
— Jos etsitte sellaista tavaraa,
niin pysykää Turkin maalla!

GAGRY — HOSTA — SOTSHI.

On kaupunki kiivennyt kallion kylkeen
kuin mereltä suojaa etsien.
Tavoin avannon reunalle kohonneen hylkeen
talo tirkistää aurinkoon varjosta metsien.
Ja tuuli mereltä matkaa tehden
vie hylkeen peitteeksi viikunalehden.
Mut rantamalla
jalokuusten ja palmujen alla
ovat ihmiset päivää paistattamassa
ihot paljaina.
Avaruuksien suuressa maailmassa
kohisee meri shampanjamaljana.
Ja pitkin tuon maljan laitoja
ajaa automme teitä kaitoja.
Kun pääsemme laaksoon Hostan,
niin merestä päätänsä nostain
krokodiili seutua vartioi.

Kun on yö,
sen tunnelisilmä tulta lyö,
ja taivaalle häntä sen kiemuroi.
Ja siitä kun jatkamme matkaa, niin vuori Ahún
syvyydestä pois nousee kuin valas.
Sen huipulta katsoen alas
sanaton olen maan tämän kauneudesta.
Minun jalkaini juuressa ihanat
ovat terveyslähtein ikivihannat
sisarkaupungit Sotshi-Matsesta.
Niin nukkuvat alhaalla vihreät kummut
kuin ihmeelliset taruoliot.
Joka kummun kyljessä täplät on tummat,
talot valkoiset loistavat kuin magnóliot.
Alas täältä jos laskeudun,
niin noitaämmältä näyttää Ahún.
Se kalliosilmin harmain ja kuivin
on keskellä luonnon tuoreuden,
ja päähänsä kietoen pilvihuivin
se muistelee aikoja nuoruuden.
Mut vanhuuden ikävää tunne ei
pajupuiden latvoissa
ja palmujen katveessa
ihanuudesta elämän laulava lintu, solovei *)

* solovei = satakieli.

Minä valvon ja ihailen etelän öitä,
vedet hämärän keskellä välkkyvät lähteinä.
Pään päällä on Sotshin puutarhurin töitä,
kukat taivaalle heijastuvat tähtinä.
Näen täällä, miten syntyy uskovan hätä,
minä ymmärrän mystikon hourailua,
ja uskon: nähdessään kaikkea tätä
voi viisaskin helposti hullaantua.
Kenet häikäisee päivä, kenet sokaisee yö,
jumalan voi nähdä vain silmillä sokeilla.
Jumalattoman kaunista aineen on luomistyö,
se on luonto, joka luo sekä uskaltaa kokeilla.
Tämä hedelmämaa on vain sen käsitöitä,
on elämä yksi sen ihmeitä,
ja ihmisen henki on sen kipinöitä,
vain aineiden pilvien usvan sadevihmeitä.

JÄÄHYVÄISET KAUKASIALLE

Minä olemisen portaiden vaikeita askelmia
olen kulkenut seuraten Harhamaa.
Siten luoksesi taivalsin, rehevä Kaukasia,
sinä sosialismin puutarhamaa!
Olen lentänyt ilmassa, kulkenut jalan
jääkukkien kankailta Mustallemerelle,
ja jättäen Harhaman, jälkiä Rantamalan
tämän tästä polkien varpaani verille
minä ystäväin ylistämänä,
vihamiesteni herjaamana
palaan kotiini, huulilla polttava sana,
päämäärääni pääsen, laahustan perille.
Niin aikani myrskyinen pois katoaa
kuin aalto yli Mustanmeren selän.
Minä aavalle haihtuen Kaukasiaa
ylistän niin kauan kuin elän.

Sata kertaa vaikka
minä maantieteen läksyni kertaisin,
niin tiedä en, missä on sellainen paikka,
jota näihin rantoihin vertaisin.
Kuvankauniit ovat Sveitsissä alppimajat,
läpikuultava kalvo on vuoristojärvien veen.
Mut siellä lepäävät onnekseen
vain kullan ja aarteiden kumartajat.
Ne painavat kansaa kuin jykevät
ja raskaat alppien rykelmät.
Kalifornian rannikkomailla
yöt, päivät iloiset
ovat dollarivaltiailla,
lukemattomat luonnon on kauneudet,
ja pin-up-girlit onnelliset
ovat kauniisti vaatteita vailla.
Mut aalto kun rannikon hiekkaan lyö,
vedet täys ovat synkkää valitusta,
kuin ähkyisi valkoinen mies,
jota rasittaa orjantyö,
tai poikansa lynkkauspaikalla voihkisi
neekeriäiti musta.
Miten Intian luonto on ihmeellinen —
sitä kysykää hindulta, jolta
pahemmin kuin häpeä siirtomaaorjuuden
ei Intian aurinko nahkaa polta.

Etelänmeren saaret ovat siimeiset,
mut sieltäkin kuollessaan orjat katseensa viimeiset
meren ylitse tänne kohottakoot.
T r u d o v o i n a r o d (*
joka puolelta neuvostomaan
pikajunilla kiiruhtaa Kaukasiaan.
Talonpoika, joka kyntää maata ja
hänen vaimonsa ahkera aina,
ja hiilenlouhija, metsien kaataja
ylös marmorirappuja nousevat arvokkaina.
Kotikamaraltaan
he astuvat saleihin palatsien näiden
kuin Lenin valtaan
yli hallitusherrojen päiden.
Kun istuin kallionkielellä,
puron kuullut en liplatusta,
vaan katselin riemumielellä
tätä suurinta kansainvaellusta.
Sadun sankarin voimat jos jostakin saisin,
kotimaahani Suomeen myös kasvattaisin
tämänkaltaisen sosialismin puutarhan,
sitä suojelisin asein parhain.
Ei herroilla Rosenleweillä,
kuten vielä nyt, päivänä tänä,

* työkansa.

minun kansani varhaiskeväällä
maa riutuisi riistettävänä.
Ei jäisi se saalistajain
elintiloiksi,
vaan kukkisi ain
työkansamme elämän iloksi.
Ja jos läntisen orjuuden yöstä,
sen kultakahleista,
pakkotyöstä
pakolaisia Suomeen saapuisi kaukaista,
niin heitä ei luotansa häätäisi pois,
vaan kodittomillekin suojaa sois
maa ihana — Pohjolan Kaukasia.

SÄKEITÄ ISÄNMAALLE

KOTI

Muistan,
olit kylmä,
kotimaani,
täynnä jäätä,
täynnä
talvipakkasta.
Taivalsivat kulkurisi
näkemättä matkan päätä,
tietämättä perheestä
tai ystävistä rakkaista.
Tahdon,
ettet kiellä suojaa kulkurilta,
tahdon,

että kodittomat
pirttiin käydä saisivat,
että kotiliedet
joka ilta
ihmismieltä lämmittäen loimuaisivat.

OVENNARAHDUS

Muistan,
ynseä ja kolkko olit,
                    synnyinmaani,
repii
sydäntäni
rautaoven narahdus,
oven,
joka johti vankilaani,
yhä
kaikuu korvissain
                    yön tuskanhuuto —
                                        vangin parahdus.
Tahdon,
että koittaisivat aurinkoiset ajat,
säteet

kaltereiden läpi
ihmisrintaan tunkeutuisivat,
sortuisivat kansanvankilat,
ja niiden rakentajat
raunioihin
hautautuisivat.

KANSANLAULU

Tiedän,
raskaina
ja kömpelöinä
tehtaan
kivilattioihin putoovat
karkeat
puukengät tyttösien,
jotka kevätpäivinä
ja talven tähtiöinä
hengittäen pölyä
työvoiman riistäjille
loistovaatteet kutovat.
Näen,
kuinka käsi
pieni,
laiha,
luinen

kurkottautuu
puoleen päiväin sodanjälkeisten,
kuulen,
kuinka kaikuu kansanlaulu omituinen:
itku
pikkulasten nälkäisten.
Tahdon,
että kansa perheen muodostaisi,
perheen,
jossa laps
ei itke
leivänhalusta,
jossa pienten ääni kirkkain soinnuin kajahtaisi,
sininen
ois silmä,
eikä
silmänalusta.

KYINEN PELTO

Tiedän,
kiiltää
kukkurainen kultakassa,
se on
isänmaana
saalistajajoukon kylläisen.
Se ui
kansanmurheen aikaan
kuohuvassa
riemunmeressä,
ja kultapäivä paistaa yllä sen.
Tahdon,
ettei meille jäis
maanvaiva,
painajainen,

että kyinen pelto
puhtaaksi jo kynnettäis,
eikä ykskään
äiti suomalainen
ainoaakaan saalistajaa enää synnyttäis.

MYRSKY JA TYVENTÖ

Tiedän,
eivät synnyinmaani puistikoissa
tänään
yltäkylläisyyden pensaat
kasva marjoineen.
Loistavat
jääkukat työläismajain akkunoissa,
hiipii
kasvitarhoissamme
synkkä
Fleming
varjoineen.
Tahdon kuulla,
kuinka puhdistava vettenryöppy pauhaa,

Oulunjoen lauluun yhtyy laulu Kymistä,
kuinka rikkoin
yksinkyhnyttäjäin perherauhaa
joukkomyrsky
ukkosvoimin
alkaa jymistä.
Tahdon nähdä,
kuinka saatuansa
maistaa voimaa yhteistahdon lääkeaineiden
marssii synnyinmaani terve kansa
kuohuessa
punavaahdoin
silkkilippulaineiden.
Tahdon nähdä,
kuinka synnyinmaani aamurusko
heijastuu
työkansan tehtaan akkunoihin,
hedelmöittää multaa maan,
syttyy
epätoivon jälkeen onnenusko
ilonkyyneleisten silmäin
sinitulta kultaamaan.

KATAJA JA KOIVU

On synnyinmaani kansa katajainen.
Niin, kataja... Se vasta kasvi on!
Ei sitä meiltä huoli muukalainen,
ja itsellemme on se tarpeeton.

Kun poikasena kaitsin vieraan karjaa,
niin sinimarjan katajasta söin,
ja nytkin kotimaasta moista marjaa
kai vähemmän kuin mitään ikävöin.

Yöpuuta ei saa lintu katajasta,
ei irroita sen mahlaa kevätsää.
Ei pysty vihollista voimakasta
se torjumaan, vaan pistää ystävää.

Ja kataja on kasveista kai halvin.
On arvokkaampi Suomen koivupuu.
Se paljain oksin kestää tuiskut talvin,
se keväin vihreäksi pukeutuu.

Ei kasva korkeaksi katajat, vaan
ne kyykistyvät kiinni lokaan maan.
On toista koivu! Nousta voit sen latvaan
ja sieltä nähdä suureen maailmaan.

HENKIPATTO

I

Runo,
lennä luo ystävän,
syöksähdä vihollisniskaan,
kone,
jyskytä,
käy,
tuli suitsutkoon siivistä nyt!
Säkeet,
järjestykää!
Minä teidät
valopommina viskaan
elämään,
joka tunniksi on tiivistynyt.

Kävi yksin
hän kamppailuaan,
elonpolku
oli päättyvä tässä.
Joka puolella santarmikatseita voitosta varmoja.
Sata miestä
oli yhtä piirittämässä,
kuten kaupungin muureja armeija.
Läpi seinien iskivät luodit,
ja katto
kuin myrskyssä ryski,
se repeili.
Konepistoolin vierellä mies,
takaa-ajettu henkipatto —
oli pääraha luvattu sille,
ken palkatta murhata epäili.

Pelon vallassa vapisivat
rivit murhaajasadan,
joka suunnalle kuolemantulta
kehän keskusta säteili.
Juna pysähtyi, luodit sen sulkivat radan.
Ja toisessa luokassa valittaen
junanhienosto hätäili.
Se tiesi,
tämä ei ole kapinaa yksilön jonkun,
pala jalkojen alla
ei vain tämä kaistale maan,
nämä luodit
koko maan yli lentävät vonkuin,
koko kansa on nouseva taistelemaan.

Yli pään
takaa-ajajain vonkuivat luodit,
ja varkain
kytät ryömivät, takaisin säikkyivät.
Kuka vainotun mietteitä arvaisi tarkoin?
Kuvat millaiset tuomitun silmissä väikkyivät?
Kuka tietää,
hän taaksensa katsahti nähden
kodin koruttoman
Käkisalmesta,
pojan nälkiintyneen,
joka ylpeyden tähden
ei huolinut rikkaiden almuista.
Jos seurahuoneelle uskalsi kerran
ohimennen hän arkaillen vilkaista,
näki rouvien rinnalla mässääväin herrain
hekumoitsevan ihmisenpilkasta.
Sävel soi
ulos ikkuna-aukeamasta:

”Olet köyhä —
sinä tunnetko syysi sen?”
Ja kuuli hän koirainkin haukunnasta,
mikä arvo
hyvin puetun ihmisen on,
mikä ryysyisen.
Oli köyhyyden onnesta kuullut hän sadun...
Toki ei
totuus viihdy
satukirjojen niteissä!
Ja hätkähti poika,
kun keskellä kadun
näki miehiä marssilla pystyssä päin,
kädet siteissä.
Hän hymyillyt ois,
tämä ihminen nuori,
nälän vaivoille vaikeille,
mut itkua puristi rinnasta painostavan
surun vuori
punakaartilaisurhojen mennessä teloituspaikalle.
Kysyi poikanen hätkähtäen:
— Viha sammumatonko
tämä on pedon valkoisen vaalima?
Ja kaikilla kulmilla — voihki hän — onko
näin raaka,
näin mahdoton maailma?

Käkisalmi
oli syrjäinen Karjalan kolkka,
ei kaupunki, vaan kylä pikkuinen,
kun vieraaksi sille
tuli kohtalo kolkko,
rahanvaihtaja Saksasta,
von,
yli-ihminen kiivas ja kiukkuinen.
Tämä mies
ei katsonut Suomen
sulotarten
sinisilmiä kirkkaita, suuria,
ei pellavahiuksiin hän rakastunut . . .
Sitä varten
Herr Waldhof
ei jättänyt Ruhria.
Tähystellyt
ei neitoja hän salavihkaa,

petolintu
loi katseensa ylitse metsien.
Sitä katsetta peljästyen
petäjät
pian itkivät pihkaa,
väristen
syvään huokuivat haavikot armoa etsien.
Hikihelmiä työläisten harteilta tihkui
kuten Waldhofin taskusta rahoja.
Pomo itki,
kirouksia korvessa hihkui,
jos koivut
sisäpuolelta olivat lahoja.
Miten metsien isännät ylpeilivätkään,
he sortuivat . . .
Voi elon vaiheita!
Talontyttö
rakastui
tukinuittajajätkään,
sai näytelmäntekijä aiheita.
Puut aivan kuin ihmiset myös alistuivat,
kotiseutunsa hyljäten köyhän ne nyt
petäjäisinä parvina Vuoksessa uivat
kuin sorsat
kynityt,
hyvin höyhennetyt.

Koko Karjala kuuli,
miten voihkien ruskaa
puu silvottu ryömien pois saharaameista.
Vapis kaupunki kammoten työläisten tuskaa,
kadut kajahtelivat
hätähuudoista kaameista.
Käkisalmi
oli uudeksimuodostumassa,
ja vaikkakin vauhti
oli hidasta,
niin puu,
teräslaava
ja ihmismassa
ulos pursui
jo sen
purumyllyjen kidasta.

Iso mies
oli Waldhof
tyly von, joka kerran
siten raivosi Laatokan rannoilla.
Sen jälkeen
pian nähtiin myös toisenkin herran
tämän kulkeneen käskijän kannoilla.
Käkisalmen linnaan,
sen unhoitetuille
kivivalleille Viipurin linnasta
hän katsoi
ja lausui:
"Tätä linjaa
minä muille
en luovuta halvasta hinnasta.

Tämän maan
minä valloitan, Blut und Eisen!"
hän noitui
ja verta syljeksi.
"Tämän muutan
teräskannaksen kalevalaisen
itävallimme pohjolankyljeksi.
Tämän maan
minä valloitan, verta ja rautaa!
Alas kansalta tältä
olen polkeva hartiat.
Minä tarvitsen tällaista ponnahduslautaa,
olen kutsuva tänne
omat Siegfriedit, Reinin vartijat!"

Kuka noussut
olis silloin
tätä vierasta vastaan?
Hekö, joiden
rahapussi on pohjaton?
Hekö, jotka
ovat hukkua kullasta kokoamastaan,
hekö, joilla
ylivalta ja hallinnon ohjat on?
Hekö?
Ei!
Isänmaa
jos on vaarassa milloin,
niin siitä
he piittaa
ei paljoja.

Iso-Mahaisen rinnalla kekkeri-illoin
he
kilistelivät
aseveljeysmaljoja.
On tiettyä, että mies pelkää ei mitään,
jos päissään
hän on
väkijuomista.
Monet juopot
humaltuivat
ja katsellen itään
he sammaltelivat
avosuina
suur-Suomesta.
He nauroivat: "Hah-haa...
Vai työväenvalta!
Tuo jättiläisraukka
savijalkoineen?
Sitä murskaksi lyömättä olla ei malta
ha-ha-haa...
ho-ho... kenraali Valkoine-en!
Kuten markkoja pankkiinsa riistäjä saita
sivistystämme ryhtyy
hän tallettamaan...
Ho-ho-hooho...
hän... Suuri...

ho-ho-haa...
ko-ko-aa...
ha-ha... maailman maita
ko-konaista
Ve-nä-jää
va-va-valloittamaan!"

Sinä aikana kuultiin
proletaarinen puolueääni,
joka kajahti Karjalan korvesta.
Oli äänen
läpitunkema Viipurin lääni,
se soi saharaameista, soi terässorveista.
Se nostatti miehiä metsistä, joissa
pomon piiskurivaltius rehoitti.
Herättäin
väen tehtaiden onkaloissa
koko kansaa
se jalkeille kehoitti.
Se paljasti konnan,
joka kulki rikosaikein,
sodanlietsojat leimaten turmiontuojiksi,
valoon varjosta väkisin kiskoi
se kaiken,
mikä tahtoi
pimeyttä
rumuudellensa suojaksi.

— On saalistajilla —
se lausui —
pian valmiina ponnahduslauta,
kidan aukaisevat
he nielläkseen Venäjän...
Kuka lienetkin,
mies,
älä hulluja auta!
Tuho kohtaava on tuhoretkelle menijän.
Älä usko
sotaretkelle viettelijöihin!
Vihamiehemme meillä
on omassa kodissa,
hän meitä
vie turmaan,
häpeään,
tihutöihin,
tinasoltuiksi vieraissa sodissa.
Ovat vihurit jäiset
Meren Valkean rannikkomailla.
Älä, kansani, nuku,
pysy valveilla!
Sinut uhraten miehet
omatuntoa vailla
sodanjumalia tahtovat palvella.
— — —

Neroutta
oli äänessä uskaliaassa,
ja valtavan jylhä sen
oli kutsumus,
siis
koko Suomenmaassa
se kaiun sai ylhäisen.
Valoisaksi
oli tullut
näköpiiri,
säkenöivät
tulikirjaimet loistivat
yläpuolella työväenluokan kuin viiri,
todenääntä
väensuut
tuhatkuorossa toistivat.
Sana vaikutti myös
sodanlietsojien
rikosjoukkoon.
Tätä ääntä,
tätä miestä
pahanpalvojat pelkäsivät.
Ja santarmit saapuivat,
vankilaloukkoon
pojan Pöystien perheestä telkesivät.

II

Sana,
kauneuden viitta
revi rumuuden yltä,
todensäteenä pistäös valheisiin!
Runo,
riistä pois naamio väärin ylennetyltä,
madot maan
vedä vuorilta rotkoihin alhaisiin!

Rivit santarmijoukkueen horjuivat, koska
rajun rynnäkön päätti
se laukaustenvaihtoon laimeaan.
Läpiammuttu santarmi
pois
lakaistiin
kuten joutava roska,
hänen tilalleen ryömien toinen
vavisten
kotiväkeään muisteli: lapsiaan, vaimoaan . . .
— On leipää saatava! — mietti hän. — Tuolla
vain yksi on mies,
ja valtiovalta
hänen vastustajansa on.
Kovan päärahan valtio maksaa,
hänen täytyy siis kuolla,

saan kunnian siitä
ja ansion.
Mikä ankara aika!
Jos poliisi perhettä huoltaa,
niin lisäys palkkaan on tervetullutta . . .
(Ja maksusta isänmaan mainetta puoltaa —
sepä
ei
ole hulluutta!)
Ja muistaen kyyneltä vaimon
ja itkua lasten
ja nälkää,
jota osuman jälkeen ei perheessä nähtäisi,
hän tiukemmin painoi
aseen olkaansa vasten
ja rukoillen tähtäsi.

Rakeet iskivät kattoon
terävät
kuin hiotut piistä,
teräs vonkui
kuin tahtoisi ihmistä häväistä.
Sydämen
joka ainoa luodeista niistä
oli aikonut läväistä.
Tuho kirskutti hampaineen irvokkaine,
tuho lauloi
käden luodiksi valama.
Yli ihmisen hengen
eloton löi aine,
läpitunkeva kuoleman salama.

Tämä ollut
ei hänelle uutta.
Oli elänyt hän
tätä hetkeä valmistaen.
Ei niin
kuin se,
joka ikävöi taivaan
ihanuutta
ja kaipaa
ikirauhaa kalmistojen.
Ei niin —
oli hänelle kallis
lyhyt olemishetki,
elämän
jokainen
repaleinenkin kaistale,
elämän,
joka on
tämän maailman kauneuden valloitusretki,
jota ymmärrä ei,
ken ei työtä tee aina ja taistele.
— Mitä varten —
kysyttiin —
hän uhmaa suotta,
miks kuoleman kanssa hän leikkiä lyö?
Hän tiesi:

ei valmista voittomme vuotta
kuin päivän,
kuin tunnin,
kuin minuutin työ.
Työ raskasta on,
jos nilkoissa kahleet
ovat kalisemassa,
kädet vieraalle kultaa
kiven kyljestä jos vuoleskelevat,
ja tuotakin työtä
ovat miljoonat ahertamassa...
Kidat läähättävät,
tulenliekit kun kulmia nuoleskelevat.
Työn sellaisen kahleita poikki hän sahaa,
kipunoita
saha syytää,
teräs hampaissa vingahtelee.
Paperille
mies muovailee mietteiden vahaa,
julisteita
ulos kätköstä singahtelee.
Mies uhmaa yksin,
on vastassa valtiovalta.
Presidentti vinkuu:
"Sotaan, kansa,
ken on elossa — kuoleman kentille!"

Mies vastaa:
"Pois armeija rintamalta,
ja ranteisiin raudat
presidentille!"
"Maa naapurin ryöstä,
sotasaalista kärryille lastaa!"
presidentti pauhaa
sotajoukkojen sortuissa soihin ja hautoihin.
Pimeydestä kuin kirkas valonkieli
mies vastaa:
"Me vaadimme rauhaa!
Presidentti rautoihin!"
Säkenistä
sähähtelevät silmäkulmat,
alamaistensa harteilla pilkkaaja orjuutta ylistää.
Ovat vastakkain luokkien katseet julmat,
käy rotkossa voihke,
paas pauhaa ja kallio jylistää.
Susi korvesta ulvoo:
"Minä orjuutan kansan,
panen pakkotyöhön!",
ja tuskin
se ulvahtaa ehti sen,
kun nähtiin
ylös liekkinä nousevan yöhön:
"ET ORJUUTA!"-lentolehtisen.

Rikostöittenne alppien huipulta teidät
on suistava kansa!" —
palaa lehtinen, vannoo ja uhkaa se.
Ovat SKP:n soturit asemissansa.
Ylös, työväenluokka!
Pimeyttä pistimin puhkaise!"

On Helsinki Suomen kaupunkien pää,
kakskerroksinen kalliotalo.
Alakerrassa päivinkin
on pimeää,
yläkerrassa öisinkin päivän on valo.
Alakerrassa nälkä
ja kylmä
kun on,
yläkerrassa on lämmintä, paisti on kystä.
Sydän sykkii
iloisesti,
se on talttumaton.
Sota vienyt ei illoilta viehätystä.
Kil-kil...
"Käy nauru
yli hampaiden

kuin keväinen vallaton puro..."
Kil-kil...
kajahtaa
remunaurahdus vuorineuvosten:
— Älä, rahastaja, kukkaron kurkkua kiinni kuro!
Kil-kil...
Pian Karjalan metsät
ovat Ahlströmin hakkaamat,
pian me,
koko Venäjän silpojat, saavumme sieltä...
Rakastettumme valtaamme taasen,
ki-li-kil...
nuo uskottomat...
Mies vieras saa väistyä tieltä...

III

Rivi,
sotamies,
älä tunnusta vanhuuden ehtoota lauhaa,
tänään peltomme vielä
ei onnemme oroilla kukoista.
Runo,
luokkien riitojen jälkeistä rauhaa
tänään ennusta,
ylistä taisteluamme,
sotaa suurta ja oikeudenmukaista!

Sanotaan,
oli piiritys, mutta ei täyttä sataa
ajokoiraa ollut
tätä miestä vastassa . . .
Vai niin!
Sata murhaajaa vainenko kivääriä lataa?
Ei, ei!
Kumajaa
karu maa
pataljoonien astuissa.
Ei,
ei ole pikku juttu
ohinaksutus näiden puolituntien.
Satatuhatta on liikkeellä harmaata sutta . . .
Näen laumojen julmain,
verentahraamain suojeluskuntien

joka suunnalta ryömivän askelin hitain,
näen matelevan
aseveljien kammottavain,
näen välkkyvät hampaat lukemattomain kitain
himokkaina ammottavain.
Tinasotilasrykmentit harmaat
näen pääkallolippua kantamassa,
näen marskin miekan,
ja marskin taa,
niin kauas kuin katson,
näen armeijat astumassa,
yhä yltyvää kuulen
sotasaappaiden narskuntaa.
Näen fasismin maailmanmeren,
joka pauhaten vaahtoisin lainein,
kohottaa vihurinsa vihmeisen.
Minä runoilijansilmäni ummistan,
kun vedet valtavin painein
yli vyöryvät ihmisen . . .

Tämä puolisen tuntia
jää
yläpuolelle aikain,
tämä poissa
on kaikista laskuista.
Sukupolvet
ohikulkien muistavat aina
tämän paikan:
Syvät jäljet
tähän jääneet
ovat jättiläissaappaista raskaista.
Kysyvät
sadat vuodet:
kenen jäljet
ovat nämä?
Kuka polkenut pintaa on kallion?

Miten mies
sotajoukkojen miehittämä
siten yksin
koko kansalle vapausvalli on?
Mut oliko hän yksin?
Luon kentälle katseen,
miten käykin...
Ohi iskevät luodit,
sanantuojat nuo langattomat.
Soi vastaan kaiku,
ja niskoin jäykin
sitä kuuntelevat
myös pelkurit, selkärangattomat.
Luja keskitysleirillä nyrkki nousi,
mies polviltaan kohosi mielensä karkaisten,
ja oikaisi kaarensa jäntevä jousi,
pois vartija hampaansa sylkäsi parkaisten.
Tyly rintamamies
loi katseen taakseen,
hän, hämmentynyt
propagandamelusta,
näki maan,
jota nimitti hän isänmaakseen,
verissään
kuten invaliidin:
jalat poikki,

kädet silpoontuneina
ja haavoissa selusta.
Hänet valhe,
väkivalta
pois kotinsa rauhasta raastoi,
hänet tuotu
oli vieraiden kaupunkien saartoihin.
Hän kuuli,
miten pistoolinsuun tulikieli
hänen mietteensä julki haastoi,
ja hän karkasi metsäkaarteihin.
Nuo pistoolinlaukaisut kuuli
koko työläiskansa,
tuhatkielisten kavaltajain
tuhat kertaa hylkäämä,
tuhatöisessä nääntynyt tuskassansa,
tuhatpäisten
sotarosvojen nylkemä.
Ja nostaen päätä
koko valtava luokka,
joka korvike-eineellään lounastaa,
avaa silmänsä vihdoin,
ja myrskysäätä
tulevaksi se ounastaa.
Se pistoolin äänestä ymmärtää alkaa,
mitä tehneet

ovat petturit, jotka se
pois niskoiltaan suistaa
kohottain
kovaa anturajalkaa,
vain merkkiä odottain:
— Potkaise!
Kädet kouristuvat,
rivit seuraavat SKPeetä,
tuli joukkosilmissä on valaisten
yön kirkkaalla loimulla.
Vihamies
ei kohta
tihutöitänsä teetä
tämän luokkamme suuren
ylivoimalla.
Soi SKP:n marssi,
soi sankarilaulu,
se jylisee tehtaista, laskeutuu kylien pihoille.
Se on ihmiseenuskojain huoneentaulu,
se on luokkatahto,
joka miehiä, naisia vie
kera kuoleman vihille!

Niin öin,
kuin päivin,
niin aamuin,
kuin illoin
sotaa käytävä meidän
on puolesta pienten ja vähäisten,
yli muiden
herätystä
myös ärjyä silloin,
kun ääni käy kurkusta kähisten.
Jalo, ankara meillä
on luokkavastuu,
pää pystyssä aina,
sydän valveutunut,
ja anturasaapas,
joka silloinkin astuu,

kun kansamme voima on halvautunut.
Kovat päivät
kun saapuvat, kestää ne joukkona saamme,
omat kahleemme täytyy
omin paljain sormin poikki hangata.
Pelastaaksemme kansan
ja syntymämaamme
usein itsemme täytyy
sotapyövelin pölkylle langeta.
Me ammumme, luotimme lyö
läpi paaden
omantuntojen kalliot halkaisten,
tuli pistoolin piipusta voimansa saaden
ylös suitsuu
yön yllämme valkaisten.
Ja ennen kuin on vihamies,
tuo vartija öiden,
kivikorsuunsa piiloutunut,
etujoukkomme uljas
vihamiesrivistöiden
sivustoihin
on kiilautunut.
Tie auki!
Tämä taistelu uudistaa syntymämaamme:
sen kalliopohjan,
vedet siintäväseljät,

revontultansa tuiskavan taivaan me
asujille
tämän maan
ikiaarteeksi jaamme,
ladun kansamme onneen me raivaamme!

Siten kamppailu jatkuu.
Valon himmentää pilvenlonka.
Vihamiesten
tykistöstä
tuli tuiskuaa pyrynä.
Toki kuulu ei tykkien jyske,
yli jonka
kohoaa
tämä pistoolin jyrinä.
Jylyn kuullen
salon korpit
alas laskeutuvat
yöpuulta,
uni lähtee pois
yöpöllöistä.
Katot kaupungin valittavat myrskytuulta,

väki portaille juoksee
salotölleistä.
Rahanvaihtajain kasvoille ilmestyy hätä,
kavaljeerit keskellä tanssin
alas tuoleilleen lysähtävät.
Ja kuuntelemaan
tätä pistoolinpiipun
jylinätä
vihamiehet
sekä ystävät pysähtyvät.
Jyly kiihtyy.

Joka hetki
tuo helpotusta,
pian päättyvät minuutit tuskalliset.

Jyly kiihtyy.

Joka puolelta lauma musta
saa kimppuunsa rykmentit kuolemaanuskolliset.

Jyly kiihtyy.

Läpimurto!

On fasistiarmeijan anturan alla

maan jäätynyt kamara tulessa.
Stalingradista tänne
ylivoimalla musertavalla
ovat miljoona-armeijat avuksitulossa.

Jyly kiihtyy.

Tuholaumojen rintama murtui.

Jyly kiihtyy . . .

Mut voi!

On pistoolin jylinä tauonnut.
Mies pistoolin vierellä on vaiti.

Lihasvoima turtui.

Ja hengen
jalo liike on päättynyt.

Silmä on rauennut.

Olen päivien laulaja keskellä öiden,
ja äänellä hartaalla
suruvirsiä veisaa
en suotta
ikävöiden
joka haudan partaalla.
Minä muiden
suon laulaa,
miten synkkää
elämässä on täällä,
suon muiden
kirota
maan murhetta.
Minä tahdo en elää kuin vain maan päällä.
Muu kaikki
on turhuuksien turhuutta!

Lyhyt on
elonpolku,
ja vaikka
joka käänne
ei siinä
ole siloista,
niin maa
tämä sentään on ainoa paikka,
joka kantaa voi meidän
elämäämme
vähäisestäkin iloista.
Takanamme
isäinhongikko on,
ja siellä
kovat kasvot
näet partoineen harmaine,
ne kasvot
jalostettu
on verellä ja hiellä,
on leimannut raivaajan tarmo ne.
Ja aina, kun yllättää myrsky,
kun tihenevät pilvien longat,
ukontultansa taivaat kun tuiskavat,
kun voudit
sekä huovit päin ryntäävät,
hongat

pojanpojille kuiskaavat:
— Tämä maa
on kansamme kalliopohjaa,
ei riistäjäin, jotka
sitä myyvät kuin rihkamaa.
Ase kaipaa
taas kättä,
joka auraakin ohjaa,
ase tarvitsee kouraanne petäjän pihkaamaa! —
Ja jälleen
jos luokka
kovin kynsin käy kurkkuun toisen,
niin taistelun aaltojen harjalla ylinnä
tykinjyskeenkin julman ja suurenmoisen
taas vaimentaa pistoolinjylinä.
Yli kaikkien äänten taas pistooli pauhaa
julistain
sotaa kansamme Sammosta,
isänmaallemme kasvattain leipää ja rauhaa,
runolauluin
parantain
sydämet
väkivallan ja vääryyden vammoista.
Tänään laulu
soi tunnista puolestatoista,
sykähdyttävän taistelun hurmasta.

Lyhyt hetki,
yli vuossatain lakeuden loista,
vapautta
veren tahraaman maan kivikoista
sinä, kansamme, nosta kuin kyntäen nurmesta!
Mitä enemmän lisääntyy vuossatain luku,
sitä enemmän ihmiset nuortuvat.
Ole kansain
etujoukossa, Kalevan suku,
kuki, kaunotar-maa,
sinivuokkoina hulmutkoot kulmillasi suortuvat.
Pikamarssissa rientäin
yli haudan,
joka edelläkiiruhtajan on,
te, tulijat, juokaa
sitä onnenpuun mahlaa,
jota emme me saaneet
edes siemaista.
Sitä juokaa!
Se sammuttaa teidänkin janon.
Yli hautojen vyöry,
ELÄMÄ,
sinä suuri,
vavahdellen riemuista!

SISÄLLYS

Kisällivuodet

Hengen ja aineen ylistyslauluja